
ДО СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

К О Н Ц Е П Ц И Я

**ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ
НА СОФИЙСКИЯ ВОЕНЕН СЪД**

От полк. Мадлен Георгиева Димитрова – Гебрева
административен ръководител – председател
на Софийския военен съд

Кандидат за заемане на длъжността
Административен ръководител – председател на Софийския военен съд

София, 2023 г.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ,

На основание чл. 194б, ал. 1, т. 2 от Закона за съдебната власт, представям на вниманието Ви настоящата концепция за работата на административния ръководител на Софийския военен съд. В нея са изложени принципите, целите и приоритетите, на които, според мен, в качеството ми на кандидат за заемане на длъжността административен ръководител – председател на Софийския военен съд, следва да бъде насочена и подчинена дейността на административното ръководство на този съд през следващите пет години.

Преди да изложа и развия пред Вас основните насоки на работа, в случай че ми гласувате доверие и бъда избрана за административен ръководител – председател на Софийския военен съд, бих искала да обоснова личната си мотивация за ангажирането с кандидатурата ми, която се основава на дългогодишния ми стаж в Софийския военен съд (СВС); дълбоката ми убеденост, доказана и в дейността ми като председател на съда през изминалите почти пет години, че административният ръководител е съдия, равен на всички съдии в органа на съдебна власт, който представлява, натоварен с административни отговорности, които могат да бъдат реализирани успешно само при спазване на принципите на откритост, почтеност и приемственост на добрите практики, екипност и взаимно уважение. Доверието и подкрепата на колегите ми както през изтеклия мандат, така и при настоящата ми номинация, поддържат у мен вярата, че пътят, по който сме вървели, е правилният, и задават все по-високи стандарти за личната ми и професионална отговорност.

По - голяма част от досегашния ми юридически стаж, двадесет и пет години, е преминал в СВС. Магистратският ми стаж в съда започна през 1998 г., като младши съдия, през 2000 г. продължи като съдия и от декември месец 2018 г. – административен ръководител - председател. Дългогодишната ми работа в този орган на съдебната власт ми дава основания да считам, че познавам детайлно дейността на съда, неговите достижения и проблеми. Отстояване на независимостта на съда, поддържане на неговия стабилитет и положителен обществен облик, утвърждаването и развитието му съобразно международните стандарти през тези двадесет и пет години се превърнаха в моя лична кауза, която се гради на убедеността ми в бъдещето на СВС, като един независим, безпристрастен и авторитетен орган на съдебна власт.

Напълно осъзнавам личната, професионална и обществена отговорност, както и предизвикателството, пред което ще бъда изправена,

в случай че ми гласувате доверие и ме изберете за административен ръководител на СВС, при съществуващите реалности, обусловени от една страна на усложнена среда на национална сигурност, в контекста на протичащите процеси в света и региона, и от друга - повишената обществена чувствителност към военните съдилища, с оглед критериите за независимост и прозрачност в тяхната дейност, съотнесени към ограничения кадрови ресурс, с който се очаква правораздаването в тези органи на съдебна власт да е на нивото на международните стандарти.

Концепцията ми за управление отразява вижданията ми за стратегическото развитие, целите и задачите на СВС, като част от съдебната система на Република България, в процеса на протичаща реформа. Тя надгражда и доразвива идеите и политиките, набелязани в концепцията, която защитих пред вас при избора ми за административен ръководител – председател преди пет години, съобразени и синхронизирани с актуалните необходиминости, налагащи се след анализ и оценка на състоянието, достиженията и проблемите в досегашната дейност на съда, в контекста на повишена обществена възискателност към функционирането на военните съдилища, като специализирани съдилища, конституционно призвани да осъществяват правосъдие в сферата на националната сигурност и отбранителната способност на страната, при спазване на общопризнатите стандарти за независимост, прозрачност, ефективност и ефикасност.

Основната цел на ръководство на СВС, в случай че ми гласувате доверие, ще продължи да бъде утвърждаване и поддържане на европейските стандарти за добро управление, съобразно принципите на върховенството на закона, ефективност и ефикасност, компетентност и капацитет, етично поведение, откритост и прозрачност, отчетност, иновации и отвореност за промени.

Основните насоки на дейността на административния ръководител, в стремежа за постигане на определената основна цел, както и през предходния период, ще бъдат: кадровото укрепване и отстояване на независимостта на съда; усъвършенстване управлението за постигане на по-голяма ефективност, експедитивност, обективност и прозрачност в правораздавателния процес; повишаване нивото на компетентност и мотивация на съдии и съдебни служители; подобряване на административната дейност и организацията на съдебната администрация за постигане на високо ниво на административно обслужване; ефективно използване на информационните технологии за постигане на експедитивност и прозрачност на правораздавателната дейност и подобряване на административното обслужване; повишаване на общественото доверие в съда и активно включване в процеса на

формулирането и изпълнението на политиките на всички заинтересовани групи.

В настоящата концепция ще се опитам да развия по – подробно очертаните основни насоки на дейност, които ще следвам, ако ми гласувате доверие, паралелно с анализ на актуалното състояние на съда, тъй като те са неразривно свързани както с утвърдени вече положителни механизми за управление и наложени добри практики, така и с проблеми в досегашната му дейност.

1. Обща характеристика

СВС е орган на съдебната власт със седалище в гр. София и е най-големият военен съд в страната. Осъществява дейността си на основата на чл. 119, ал. 1 от Конституцията на Република България, в съответствие с конституционната, законова и подзаконова нормативна уредба, при спазване принципите и европейските стандарти в правораздаването.

СВС е специализиран с оглед субектите съд, чиято подсъдност е определена в чл. 396 от НПК, като разглежда и решава дела за всички престъпления по Наказателния кодекс (НК), извършени от военнослужещи; генерали, офицери и лица от сержантския и редовния състав от други министерства и ведомства; резервистите при участие в учебно-мобилизационни мероприятия или при изпълнение на активна служба в доброволния резерв и лицата на военновременна служба; гражданските лица на служба в Министерство на отбраната, в Българската армия и структурите подчинени на министъра на отбраната, в Националната служба за охрана, в Държавна агенция „Разузнаване“, при или по повод изпълнение на службата им, както и за престъпления, в осъществяването на които са участвали и граждански лица, освен когато делото не е от компетентността на Европейската прокуратура.

Съдебният район на СВС обхваща област София-град, Софийска, Благоевградска, Кюстендилска, Пернишка, Видинска, Монтанска, Врачанска, Плевенска, Ловешка, Габровска и Великотърновска административни области.

Към настоящия момент най-значителен брой подсъдни на военен съд лица са съсредоточени в съдебния район на СВС, където са дислоцирани големи военни формирования на Сухопътни войски, Военновъздушните сили и Съвместното командване на силите, обхващащи значителна част от боеспособната армия; разположени са два военни университета – Национален военен университет „Васил Левски“ в гр. Велико Търново и Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ в гр. Долна Митрополия; две военни академии – Военна академия „Г. С. Раковски“ и Военномедицинска академия в гр. София; разположени са и ръководствата на съответните ведомства и служби на Министерство на

отбраната, Българската армия, структурите, подчинени на министъра на отбраната, Националната служба за охрана и Държавна агенция „Разузнаване“. В съдебния район на Софийския военен съд са съсредоточени в най-голяма степен движимото и недвижимото имущество, и материалните средства и активи на Министерство на отбраната, Българската армия, структурите, подчинени на министъра на отбраната, Националната служба за охрана и Държавна агенция „Разузнаване“, които най-често са обект на посегателства от подсъдните на военен съд лица. Извършването на дейности по реализацията на значими инфраструктурни проекти, както и такива за обновяване на въоръжение и техника в българската армия, свързани с модернизацията военновъздушните сили, Сухопътни войски и военноморските сили, са съпроводени с разходването на значителни публични финансови ресурси. Седалището на отговорните длъжностни лица, ангажирани по тези проекти, включително и провеждани по реда на ЗОП, е в гр. София. По общото правило на чл. 36, ал. 1 от НПК (подсъдност по местоизвършване на престъплението) в Софийския военен съд са разглеждани и решавани редица такива дела.

Съгласно чл. 424, ал. 6 от НК на СВС са подсъдни и дела, образувани по жалби от военнослужещи, офицери и сержанти срещу наказателни постановления на съответните командири и началници за налагане на административни наказания за деяния по чл. 424, ал. 1 от НК, при спазване на правилата на местна подсъдност.

На СВС е придадена и изключителна компетентност - да разглежда и решава всички дела за престъпления, извършени от военнослужещи от въоръжените сили и от служещи в Министерството на вътрешните работи, които участват в международни военни или полицейски мисии в чужбина (чл. 37, ал. 3 НПК).

СВС има правомощия по чл. 9 от Закона за Европейската заповед за разследване относно признаването на Европейска заповед за разследване; за контрол на действията по идентификация и полицейска регистрация, извършвана от полицейските органи на военна полиция по чл. 6 и чл. 12 от Закона за военната полиция, както и по чл. 15 от Закона за специалните разузнавателни средства, когато престъплението, за което се води производството е от негова компетентност.

2. Кадрова обезпеченост и квалификация на магистратите и съдебните служители

2.1. Магистрати

В състава на СВС правораздават правоспособни юристи, назначавани за съдии по реда и условията на Закона за съдебната власт, които при осъществяване на своите функции са независими и се подчиняват само на закона. Статутът на съдиите изцяло съответства на

изискванията за независимост, залегнали в Основните принципи на ООН за независимостта на съдебните органи (1985 г.), Препоръка № R (94) 12 на Комитета на министрите на държавите – членки относно независимостта, ефикасността и ролята на съдиите, приета от Комитета на министрите на 13.10.1994 г., Европейска харта на статута на съдиите (1998 г.) и Резолюция от 23 март 2012 г., приета от Съвета по правата на човека на ООН относно целостта на съдебната система (A/HRC/RES/19/31).

Съгласно утвърденото щатно разписание от 01.01.2023 г. общата численост на СВС е 18 щатни бройки, от които трима магистрати (в т.ч. административен ръководител–председател и заместник на административния ръководител – заместник-председател и един съдия) и 15 съдебни служители.

Всички магистрати притежават необходимата квалификация и продължителен съдийски опит. От магистратите един е с над 33 години магистратски стаж, един е с над 29 години и един с над 26 години, като и тримата са с ранг „съдия във ВКС и ВАС“.

Високата квалификация, дългогодишният процесуален опит и безупречните нравствени качества на съдиите не само дават възможност в СВС правилно да се решават дела с фактическа и правна сложност, но и издигат равнището на съда и го утвърждават като много добре организиран и функциониращ орган на съдебната власт.

Актуален проблем в дейността на СВС, който, съгласно чл. 95, ал. 2 от ЗСВ, е със статут на окръжен съд, възниква от недостатъчната кадрова обезпеченост с магистрати. Както вече бе отбелязано, към настоящия момент щатната численост на съдиите е 3 щ. бр., в т. ч. председател и заместник-председател.

През периода 2019 г. – 2022 г. с решения на Висшия съдебен съвет (ВСС) щатната численост на магистратите в съда е оптимизирана с 57 % - 4 щатни бройки за длъжността „съдия“. Решенията на ВСС за съкращаване на щатните бройки са взимани въпреки три поредни становища на административния ръководител-председател по чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ, в които аргументирано са изложени съображения за това, че отнемането на съдийски щатове ще дестабилизира работата на съда и за наложителността да бъде обявен конкурс за заемането на всяка една от свободните щатни бройки, с оглед острата необходимост от своевременното попълнение на съдийския състав. С решение по Протокол № 36/15.12.2022 г. от дистанционното заседание чрез видеоконферентна връзка на Пленума на ВСС, без да е искано становище на административния ръководител, е съкратена поредната 1 (една) свободна щатна длъжност „съдия“, считано от датата на вземане на решението.

Във връзка със съкратената свободна щатна длъжност „съдия“, с писмо от 22.12.2022 г. на административния ръководител, ВСС е сезиран, че решението по Протокол № 36/15.12.2022 г. е постановено в нарушение

на закона, като не са изпълнени предпоставките на чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ и е поискана неговата отмяна. Поставен е отново въпросът за острата необходимост от обновяване на кадровия състав и осигуряване на приемственост, тъй като съдът ще бъде в невъзможност да изпълнява функциите си.

Кадровото редуциране на съда е съпътствано с реакция от страна на административния ръководител, в рамките на предоставените му по закон правомощия: становища по чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ, когато е била предоставяна възможност за това; с изрични искания за обявяване на свободна щатна бройка за длъжност „съдия“ за заемане чрез конкурс. Проблемът е излаган в отчетните доклади за периода 2019 г. – 2022 г. и е поставян за обсъждане на всички форуми както с представители на ВСС, така и с ръководството на Военно-апелативния съд.

От изложеното се налага изводът, че кадровото обезпечаване на СВС е сведено под разумния минимум на брой магистрати, които да осъществяват правораздавателна дейност по първоинстанционните наказателни дела и да осъществяват ефективен контрол на досъдебното производство, съобразно законно определената им компетентност.

Недостатъчната кадрова обезпеченост със съдийски длъжности е най-острият проблем както в настоящата, така и в бъдещата дейност на съда, който се отразява пряко върху основната конституционна функция на съда – да правораздава, и за преодоляването на който административният ръководител следва да реагира, в съответствие с дадените му от закона правомощия. Решаването на изложения проблем е от изключителната компетентност на ВСС, който, въз основа на възприета и ясно изразена концепция за развитието на военните съдилища, в това число и на СВС, да предприеме действия, съобразно правомощията си, да осигури кадрово конституционно и законово уреден орган на съдебната власт, какъвто е Софийският военен съд. В този случай административният ръководител може да излага становища и да прави предложения. Доколкото този проблем съществува достатъчно дълго време и застрашава правилното и нормално функциониране на съдебния орган, ще си позволя отново да развия аргументите си за необходимостта от решаването му от надлежния орган, с надеждата, че биха били споделени:

Действителната натовареност на магистратите от СВС е към средната за страната, а по някои от показателите - е над средното за окръжен съд.

От началото на месец август 2020 г. в СВС реално правораздават трима съдии, които разглеждат и решават като първоинстанционни наказателни съдии дела за всички престъпления по НК, извършени от военнослужещи; генерали, офицери и лица от сержантския и редовния състав от други министерства и ведомства; резервистите при изпълнение на активна служба в доброволния резерв и лицата на военновременна

служба; гражданските лица на служба в Министерство на отбраната, в Българската армия и структурите подчинени на министъра на отбраната, в Националната служба за охрана, в Държавна агенция „Разузнаване“ при или по повод изпълнение на службата им, както и за престъпления, в осъществяването на които са участвали и граждански лица, извършени на територията на 12 административни области. Дейността на СВС е и допълнително, и изрично законодателно закрепена в чл. 37, ал. 3 от НПК, според който СВС разглежда и решава всички дела за престъпления, извършени от военнослужещи от въоръжените сили и от служещи в Министерството на вътрешните работи, които участват в международни военни или полицейски мисии в чужбина.

Предвид вида и характера на разглежданите дела, същите, включително и тези по контрол на досъдебното производство, са обемни – повечето с десетки томове, за тежки престъпления и с повече от един подсъдим (обвиняем). В СВС са концентрирани делата с най-голяма фактическа и правна сложност, което се споделя и от Анализа на дейността на военните съдилища, извършен от съдии от ВКС, и приет от СК на ВСС през 2020 г.¹ Настоящата щатна численост на магистратите затруднява възможността да се сформират разширени състави за разглеждане на наказателни дела от общ характер, по които съставът на съда следва да е съответен на изискването на чл. 28, ал. 1, т. 3 от НПК, каквито постъпват за разглеждане в съда; възможността за определяне на съдии, при наличие на предпоставки за отвод, връщане на дела за ново разглеждане от друг състав на съда; отпуск на съдия за временна неработоспособност и пр. Проблемът е реален и с обективно проявление през настоящата година. При липса на кадрово укрепване на съда, предвид водените във Военно-окръжна прокуратура – София наказателни производства, спрямо които СВС осъществява контрол върху действията по реда на НПК, и по които биха били внесени обвинителни актове, случаите, при които ще бъде невъзможно СВС да сформира състав за разглеждане на делото и надлежното сезиране на ВКС по реда на чл. 43, т. 3 от НПК ще се превърне от изключение, в практика. Честата промяна на съда по реда на чл. 43, т. 3 от НПК по дела, които следва да бъдат разгледани от СВС, би накърнила правото на достъп до правосъдие на гражданите, би довела до забавяне на правораздавателната дейност и би рефлектирала негативно върху обществения облик на органите на съдебна власт.

В настоящия си състав съдиите от СВС дават ежеседмични денонощни дежурства. На практика всеки от магистратите е на денонощно разположение средно по две седмици в месеца, което, предвид честотата, съществено ограничава правото му на личен живот, накърнява свободата му на придвижване извън населеното място, в което е седалището на съда,

¹ Вж. решение по г. 15.1 от Протокол № 18/09.06.2020 г. от заседание на СК на ВСС:

в рамките на извънслужебното му време и възможността му за пълноценна почивка и възстановяване.

Наред с изложеното, наложителността от увеличение на щатните бройки за съдии и своевременното им назначаване, произтича и от острата необходимост от обновяване на кадровия състав на СВС. От работещите в СВС трима съдии, двама са над 60-годишна възраст, като им предстои пенсиониране – съответно през 2024 г. и 2026 г.

Специализацията на делата, разглеждани в съда, и настоящият статут на военните съдии предполагат специфична подготовка, която изисква по-продължителен период от време, за да може военният магистрат да осъществява пълноценно и ефективно правораздавателна дейност. Дългогодишната липса на кадрово попълнение в недалечно бъдеще ще постави СВС в изключително затруднение да изпълнява функциите си.

При така ограничения съдийски състав и предстоящите обективни обстоятелства, с оглед предстоящото намаляване на работещите магистрати, приложението на принципа на случайно разпределение на делата, прогласен в чл. 9 от ЗСВ, би било изключително затруднено, а при липса на кадрово укрепване – и невъзможно в недалечно бъдеще.

По изложените съображения считам, че увеличаване на щатните бройки за съдии и предприемане на бързи и адекватни действия за тяхното заемане са изключително важни за осъществяване на основната дейност на съда.

2.2. Съдебни служители

Съгласно утвърденото щатно разписание от 01.01.2023 г. щатната численост на съдебните служители е 15 щатни бройки, от които: 2 щ. бр. ръководни длъжности (съдебен администратор и главен счетоводител); 10 щ. бр. специализирана администрация (1 служител по сигурността на информацията, 4 съдебни секретари, 4 съдебни деловодители – от които 1 съдебен деловодител-класифицирана информация, 1 призовкар) и 3 щ. бр. обща администрация (системен администратор, специалист стопанисване на съдебното имущество и чистач). Числеността на служителите от общата и специализирана администрация на съда, в т.ч. съдебен администратор, е 80 %.

Във връзка с нормалното функциониране на съда и изпълнение на ежедневната му оперативна дейност, всеки от съдебните служители, освен функционалните си задължения, съобразно заеманата от него длъжност, изпълнява и други функции, вменени му със заповед на председателя, така че съдът да може да осъществява дейността си нормално. Съдебни служители изпълняват допълнително възложените им функции и задължения на: финансов контролор, лице по ЗДОИ; лице по безопасност и здраве; човешки ресурси; касиер; статистик; съдебен служител на

длъжност „съдебен секретар“ изпълнява функциите и задълженията и на „съдебен деловодител-класифицирана информация“ при отсъствие на титуляра; съдебен служител на длъжност „съдебен деловодител“ изпълнява функциите и задълженията и на „лице по защита на данните“.

С Решение № 13-И/15.02.2022 г. на Държавната комисия по сигурността на информацията са издадени уникални идентификационни номера на регистратура за класифицирана информация на НАТО с ниво „NATO SECRET“ и регистратура за класифицирана информация на ЕС с ниво „EU SECRET“ към организационна единица Софийски военен съд. Деловодителят „КИ“ изпълнява функциите и задълженията и на регистратор КИ на НАТО, както и на регистратор КИ на ЕС.

Актуалното щатно съотношение между магистрати и администрация е 1 към 3, като съотношението между магистрати и служители от специализираната администрация е 1 към 3.34. Видно от данните, съотношението на магистрати към съдебни служители, както и между магистрати и служители от специализираната администрация, е към средното за страната.

Благодарение на необходимата квалификация, продължителен стаж в съдебната система и личната отговорност, съдебните служители изпълняват ефективно служебната си дейност, съобразно Правилника за администрацията в съдилищата и утвърдените длъжностни характеристики.

Въз основа на предприети административни и организационни мерки, включващи допълнително възлагане на функции и дейности, и непрестанен мониторинг, към настоящия момент е постигнато оптимално ниво на натоварването на съдебните служители, по начин, осигуряващ както ефективно, качествено и срочно осъществяване на дейностите, свързани с правораздаването, така и на допълнителните дейности на съда, свързани с общо администриране, осигуряване на защита на данните и информацията, системи за управление на риск, осъществяване на вътрешен контрол в публичния сектор, повишаване на общественото доверие в съда и пр.

3. Участие на Общото събрание на съдиите в управлението

Дълбоко вярвам, че като съдии, обществено ангажирани да отстояваме върховенството на закона, следва да браним както личната си независимост, така и тази на съда, от името на който правораздаваме, и една от най-съществените гаранции за утвърждаването на независимостта е съдийското самоуправление посредством активна позиция на общото събрание на съдиите в съответния орган. Досегашната ми дейност като административен ръководител неотменно е била подчинена на изложените възгледи, свидетелство за което е, че през периода 12.12.2018 – 2023 г.

всички въпроси, касаещи организацията на съдебната дейност, са обсъждани и съгласувани с Общото събрание на съдиите. Въпросите винаги са поставяни на дебат открито, при създадени условия на членовете на съдийската общност за пълноценна дискусия и пълно, всеотдайно, и обективно изследване на поставения проблем. Становищата, изразени от съдиите, допринасят съществено за вземане на добри решения, подчинени на основните цели - ефективното изпълняване на съдебната дейност и утвърждаване авторитета на СВС.

Отчитам утвърдената практика за изключително ценен механизъм за определяне на посоката на развитие на съда и взимане на информирани управленски решения, която следва да бъде запазена. Дълбокото ми убеждение е, че доброто управление е споделеното управление, което следва да включва в процеса на формулирането и изпълнението на политиките на съда ангажираността и на магистратите, като заинтересовани от процесите. Така се осигурява благоприятна среда за провеждане на политиките; взаимна отговорност и доверие с цел да се постигне откритост и ефективност на управлението.

В случай че не се намери своевременно решение на изложения по-горе проблем на съда, произтичащ от обективно ограничените кадрови ресурси, в недалечно бъдеще сформирането на общо събрание на съдиите – едно от най-ефективните средства за утвърждаване на съдийската независимост – би било невъзможно, което би нанесло непоправими щети както върху процеса на взимане на адекватни управленски решения, така и върху независимостта на СВС и изграденото обществено доверие в дейността му.

4. Натовареност. Движение на делата. Правораздавателен процес. Образуване и разпределяне на делата. Експедитивност и ефективност. Мерки за повишаване ефективността и експедитивността на правораздавателния процес

Конкретните годишни показатели относно броя, видовете и движението на делата в СВС са изложени в годишните отчетни доклади за дейността на съда, изготвени от мен, в качеството на председател, обсъдени и са приети на Общи събрания на съдиите. Докладите и отчетните данни са представени надлежно, публикувани са на интернет страницата на съда, поради което няма да Ви отегчавам с публични данни. В изложението си ще акцентирам само на основните показатели.

4.1. Натовареност

През 2022 г. в СВС са постъпили 248 дела. Общо дела за разглеждане в съда са били 259 бр., от които 29 НОХД; 9 НЧХД; 7 АНД и 214 ЧНД (от които 174 други и 37 разпита). През 2022 г. са свършени общо 250 дела.

Разпределението между тях по видове е следното: 22 НОХД, 9 НЧХД, 6 АНД и 213 ЧНД (от които 176 други и 37 разпита). В края на 2022 г. са останали несвършени общо 9 дела, от които 7 НОХД, 1 АНД и 1 ЧНД (производство по чл. 243 от НПК).

При съпоставяне на данните и анализа им е видно, че през 2022 г. броят на новопостъпилите наказателни дела е намалял средно с 5 % спрямо 2019 – 2021 години, което се дължи на намалението в постъплението на частни наказателни дела. По отношение на постъплението на НОХД и АНД е налице относителна устойчивост спрямо предходните години. По отношение на ЧНД следва да се отбележи, че е налице промяна, започнала през 2021 г., във вида на тези дела, като тенденцията е към намаляване на делата по чл. 222 и чл. 223 от НПК и увеличаване на останалите дела, свързани със съдебния контрол на досъдебното производство. През 2022 г. по отношение на постъплението на наказателни дела от частен характер се наблюдава известно увеличение с 33 % спрямо предходните три години, като не може да се говори за тенденция, тъй като традиционно и предвид спецификата на наказателните дела, разглеждани и решавани в съда, броят на този вид дела е незначителен. Налице е намаление с 5 % на броя общо свършени дела, спрямо 2019 – 2021 г., което се дължи на намаление в постъплението на делата.

През периода 01.01.2023 г. – 10.10.2023 г. в СВС са постъпили 119 дела. От тях - 29 НОХД, 6 АНД и 84 ЧНД (от които 70 други и 14 разпита). Общо дела за разглеждане в съда през същия период са 128 бр., от които 36 НОХД (в т.ч. 7 от 2022 г.); 7 АНД (в т.ч. 1 от 2022 г.) и 85 ЧНД (в т.ч. 1 от 2022). От тях са свършени общо 113 дела (88.29 % от делата за разглеждане), от които 26 НОХД, 5 АНД и 82 ЧНД (от които 69 други и 13 разпита).

Актуалното състояние на натовареността на СВС, отчетено към 2022 г., на база количествен показател, е следното:

През 2022 г. за разглеждане са постъпили общо 248 дела, или 20.67 дела средномесечно. Средномесечното постъпление на дела на съдия при пълен зает щат до 16.12.2022 г. (48 човекомесеца) възлиза на 5.17 дела, а към края на отчетния период – 6.89 дела. Средномесечното постъпление на дела спрямо реално полагащите труд магистрати (36 човекомесеца) е била 6.89 дела. Общо делата за разглеждане са 259, или средно по 21.59 дела месечно, като средномесечното натоварване на съдия при пълен зает щат до 16.12.2022 г. възлиза на 5.40 дела, а в края на отчетния период – 7.20, каквато е и действителната натовареност през цялата 2022 г. Свършени са 250 дела, като натовареността по щат към свършените дела до 16.12.2022 г. възлиза на 5.21 дела, към края на отчетния период възлиза на 6.95, каквато е и натовареността на реално полагащите труд магистрати през 2022 г.

В сравнение с предходните три години, през 2022 г. се наблюдава увеличение на месечната действителна натовареност на зает в съда съдия

средно с 34 %, към постъпилите дела; с 37 % - спрямо делата за разглеждане и с 32 % - спрямо свършените дела.

Натовареността за периода 01.01.2023 г. – 10.10.2023 г., на база количествен показател, е следната: средномесечното постъпление за съда е 11.9 дела, или 3.97 дела средномесечно постъпление на съдия. Средномесечното натоварване на съда към делата за разглеждане е 12.8 дела и средномесечното натоварване на съдия е 4.27 дела. Тези показатели са междинни и от тях не биха могли да се правят обективни изводи за тенденция към увеличаване или намаляване на натовареността. Излагам ги с оглед изискването за актуалност и аргумент в подкрепа на обстоятелството, че правораздавателната дейност на съда е функция от работата на прокуратурата и останалите разследващи органи, и в него се разглеждат и решават толкова наказателни дела, колкото са постъпили от прокуратурата.

Изложените данни, отчетени единствено на база количествен показател, определят натовареността на СВС, съпоставена с натовареността на общите съдилища, като по-ниска. Но тя не може да бъде друга, отчитайки спецификата на военните съдилища от една страна като специализирани органи на съдебна власт и от друга – органи от силите от системата за национална сигурност на Република България (вж. § 1, т. 1в от ДР на ЗОВСРБ).

Проблемът с натовареността на военните съдилища, в частност на СВС, е чувствителен и широко дискутиран. Личното си виждане относно причините за съществуването му и възможните механизми за преодоляване съм изразявала и поддържала многократно както на различни форуми по темата, така и в годишните доклади за дейността на съда, поради което в настоящото изложение няма да повтарям подробно изразени вече тези. Ще си позволя отново да акцентирам на това, че съдът не е орган, който да инициира ангажираността си, той не може да произвежда делата си – това зависи от много и различни фактори. Най-същественият от тях е регламентираната подсъдност, чието разпределяне между съдилищата е въпрос на законодателна целесъобразност и е от изключителната компетентност на Народното събрание². Именно този фактор, зависещ изцяло от законодателната власт, обективно предпоставя останалите фактори, влияещи върху натовареността на един орган на съдебна власт. В кръга на правомощия на административния ръководител на съд не са предвидени, а и не биха могли, с оглед основополагащия принцип в правовата държава на разделение на властите, такива, посредством които проблемът с натовареността да бъде решен. Административният ръководител може да изразява становища и мнения,

² В т. см. Решение № 7 от 14.07.2022 г. по к. д. № 9 от 2022 г., КС; Решение № 10 от 1998 г. по к. д. № 8 от 1998 г., КС; Решение № 8 от 2005 г. по к. д. № 7 от 2005 г., КС; Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6 от 2011 г., КС; Решение № 6 от 2018 г. по к. д. № 10 от 2017 г., КС и др.

съобразно професионалната компетентност на съда и магистратите в него, и да отстоява позиции в рамките на съвещателни форуми и работни групи, сформирани за преодоляване на съществуващи проблеми с подсъдността – практика, която е въведена, утвърдена в СВС и следва да бъде продължена.

През периода 2019 – 2023 години е постигната равномерна натовареност на съдиите, като известни отклонения се наблюдават по отношение броя частни наказателни дела, образувани по искания за прилагане на СРС, произнасянето по които е от компетентността на председателя на съда или изрично оправомощен със заповед заместник-председател.

През периода в съда се прилагат Правила за случайно разпределение на делата и осигуряване на равномерна натовареност на съдиите в Софийския военен съд (ПСРДОРНССВС)³. Утвърждаването на ПСРДОРНССВС, както и последвалите изменения и допълнения в тях, винаги е обсъдено задълбочено и съгласувано с Общото събрание на съдиите.

На основание Правилата за оценка на натовареността на съдиите (ПОНС)⁴ и решения на Общото събрание на съдиите от СВС, ежегодно, със заповеди на председателя на съда е определяно индивидуалното разполагаемо време на административния ръководител, на заместника на административния ръководител и съдиите, като натовареността на съдиите е 100 % за всички видове дела, на председателя – 70 % и на заместник-председателя – 90 %, за всички видове дела. През месец октомври 2023 г., с оглед оптималното използване на обективно ограничения кадрови ресурс, равномерната натовареност и обстоятелството, че един от съдиите следва да бъде изключен поетапно от разпределение по различните видове дела, поради предстоящо пенсиониране, по предложение на административния ръководител и с решение на Общото събрание, натовареността на председателя е определена на 80 %.

В действащите от 2019 г. ПСРДОРНССВС са уредени правила за промяна на параметрите на електронното разпределение на делата на случаен принцип по отношение на: добавяне или отстраняване на съдия към списъка на участващите в случайното разпределение при наличие на основание за това; спиране или възобновяване на участието в разпределението на съдия за определени периоди от време; промяна в натовареността на конкретен съдия спрямо средната натовареност за

³ Публикувани на интернет-страницата на съда; утвърдени със Заповед № 129/06.06.2019 г. на административния ръководител – председател на СВС, в сила от 01.07.2019 г.; изм. със Заповед № 200/24.09.2019 г.; изм. и доп. със Заповед № 202/25.09.2020 г.; изм. и доп. със Заповед № 52/22.02.2022 г. в сила от 14.02.2022 г.; изм. и доп. със Заповед № 238/09.11.2022 г.; доп. със Заповед № 10/05.01.2023 г.; изм. със Заповед № 48/07.03.2023 г.;

⁴ Приети с решение на ВСС по Протокол № 62/16.12.2015 г.; изм. и доп. с решение на ВСС по Протокол № 15/24.03.2016 г.; с решения на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 23/08.11.2016 г., Протокол № 29/20.12.2016 г., Протокол № 14/04.2017 г., Протокол № 37/26.09.2017 г.; Протокол 12/02.04.2019 г.; Протокол № 19/16.06.2020 г.; Протокол № 43/08.12.2020 г.; доп. по Протокол № 45/14.12.2021 г. Протокол № 32/13.09.2022 г.;

съответния военен съд, изразена в проценти от 0 % до 100 %, за какъв период се отнася промяната и какво е основанието за това.

В контекста на усъвършенстване управлението на съда за постигане на експедитивност, срочност и ефективност на правораздавателния процес, откритост и предвидимост на управлението, съвместно с Общото събрание на съдиите, следва да продължи прецизирането на критериите за оценка на индивидуалната натовареност на всеки магистрат. Следва да продължи въведената практика на непрекъснат мониторинг на броя висящи дела, разпределени на всеки съдия, над средната за съда, да се анализират причините и да се предприемат адекватни действия за отпадането им. По този начин се осигурява равномерна натовареност между отделните съдии.

4.2. Правораздавателен процес. Мерки за повишаване експедитивността и ефективността на правораздавателния процес

Убеждението ми, че най-важните показатели за оценка на дейността на един съд, изпълнявайки конституционната си функция да правораздава, изразено и в предходната ми концепция от 2018 г., са дали постъпилите в съда дела са решени; дали са решени в разумен срок и дали са решени качествено.

От годишните доклади, а и от личните ми опит и наблюдения през изминалите години, у мен е формирана непоклатимата и категорична увереност, че СВС изпълнява успешно конституционната си функция – традиционно делата се решават срочно; в разумен срок и качествено. В подкрепа на направения извод са обективните данни за периода 2019 - м. октомври 2023 г., от които е видно, че средно 95 % от делата са решени в годината на постъпването им в съда, като 95 % от тях са решени в тримесечен срок и 69 % от обжалваните и протестираните съдебни актове, чиито инстанционен контрол е приключил, са потвърдени.

4.2.1. Организация на работата по образуването на делата. Прилагане на чл. 9 от ЗСВ относно разпределението на делата на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им. Статистическо отчитане на данните

Образуването и движението на всички видове дела се извършва съгласно изискванията на НПК, ЗСВ и ПАС.

Книжата, по които се образуват дела, се докладват на председателя в деня на постъпването им или най-късно в следващия работен ден, и делата се образуват веднага, когато са налице условията за това.

Разпределението на делата се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение според поредността им, по видове дела, и съобразно с процесуалните срокове, изискващи незабавно

произнасяне. След образуване на делото съдията-докладчик се определя в съответствие с чл. 9 от ЗСВ и по реда на ПСРДОРНССВС, като от 11.08.2020 г., с внедряването в СВС на ЕИСС, съгласно Методически указания за работата на съдилищата с Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС)⁵, график за внедряването на системата⁶ и заповеди на административния ръководител⁷, случайният подбор се реализира посредством интегриран модул в ЕИСС.

На всеки три месеца комисия в състав от магистрат и съдебни служители, определена с ежегодни заповеди на административния ръководител, извършва проверка за спазване на принципа на случайното разпределение на делата в съда.

Избор на член-съдия на съдебния състав и на съдебни заседатели по конкретно дело се извършва на принципа на случайния подбор, след разпореждане на съдията-докладчик, с който се определя състава на съда, по реда на ПСРДОРНССВС, посредством интегрираните модули в ЕИСС.

Съгласно ПСРДОРНССВС и с нарочни заповеди на председателя на съда, ежемесечно са определяни дежурни и резервни дежурни съдии, като по този начин е осигурена бързина и непрекъснатост на съдебната дейност по отношение на постъпващи искания от органите на досъдебното производство за съдебен контрол, както и молби, свързани с досъдебното производство. Със заповеди, ежемесечно са определяни и дежурни съдебни служители.

С ПСРДОРНССВС са регламентирани и хипотезите на заместване при отсъствието на определен съдия, без преразпределение на делото, при необходимост от администриране на делото, в случаите, когато съдия докладчикът е в отпуск поради временна неработоспособност или в годишен отпуск, което води до бързина в процедурите по размяна на книжа; своевременно призоваване на лицата, изпълнение на влезлите в сила съдебни актове и архивиране на делата.

През периода 2019 г. – 2023 г. в СВС се е утвърдила тенденцията, наложена и в общите съдилища, на по-висок дял на дела, образувани за общоопасни престъпления. Устойчив е делът на производствата по дела за престъпления против собствеността – длъжностни присвоения в големи и особено големи размери, както и против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции, който е значителен. Следва да се отчете, че през 2022 г. е налице и увеличение на делата, образувани за престъпления по гл. XIII от ОсЧ на НК – Военни престъпления - като самостоятелна престъпна дейност, тъй като в предходните години те почти винаги са били включени в усложнена престъпна дейност на лицата. Устойчив е делът на производствата по дела

⁵ Приети с решение на СК на ВСС по Протокол № 21/23.06.2020 г.;

⁶ Приет с решение по Протокол от заседанието на Пленума на ВСС от 23.07.2020 г.;

⁷ Заповеди № 161/28.07.2020 г. и № 171/11.08.2020 г. на административния ръководител;

за престъпления против личността. През 2021 г. - 2023 г. на производства в съда са и дела за престъпления по гл. I от ОсЧ на НК – Престъпления против републиката.

Във връзка с отчитане на статистически данни по основните показатели за движението и решаването на делата от СВС се установяват затруднения при делата по Глава I от ОсЧ на НК. Във военните съдилища, в частност в СВС, са разглеждани и се разглеждат дела за престъпления по Глава I от ОсЧ на НК. В редакцията на Приложение 2 „Наказателни дела“ към ПОНС, създадена и действала при съществуването на Специализирания наказателен съд, военните съдилища, в разрез с действащата закова уредба относно подсъдността на делата, бяха изключени от приложното поле на Приложение 2 на ПОНС в тази им част, поради което беше невъзможно да се образуват дела в ЕИСС за тези престъпления. След писмени искания до ВСС и фирмата, осъществяваща поддръжка на ЕИСС – „Информационно обслужване“ АД, този недостатък беше отстранен, като беше предоставен технически достъп до съответните функционалности на системата. Законообоснованата и наложителна промяна е отразена в решението на СК на ВСС от 13.09.2022 г. по т. 30 от Протокол № 32 от дистанционно заседание на СК на ВСС, проведено на 13.09.2022 г., с което са приети изменения в Приложение № 2 „Наказателни дела“ към ПОНС.

Изложеният проблем, който бе преодолян със съдействието на Администрацията на ВСС (АВСС) и „Информационно обслужване“ АД, продължава да рефлектира върху коректността на данните, предоставени от военните съдилища в статистическите форми, приети от ВСС за военните съдилища. В приложение № 1 към същите – Отчет по наказателни дела I инстанция на Военен съд, утвърден от ВСС⁸, все още липсва възможност постъпилите и разгледани наказателни дела за престъпления по Глава I от ОсЧ на НК – „Престъпления против републиката“ - да бъдат отчитани. За съществуващия проблем ВСС, чрез АВСС, отдел „Статистически анализ и обработка на данни“, е уведомен своевременно. Изпратено е и Писмо вх. № ВСС – 1931/10.02.2022 г. до Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“. При предоставяне на данните за СВС, описани в приложение № 1 на статистическите форми – Отчет по наказателни дела I инстанция на Военен съд за 6 месеца, с нарочно писмо от 01.08.2022 г., ВСС отново е сигнализиран. Делата за престъпления по Глава I от ОсЧ на НК в СВС както за 2021 г., за 6-те месеца на 2022 г. и за 12-те месеца на 2022 г., така и за 6-те месеца на 2023 г. са вписани в приложение № 1 по Глава XIII от ОсЧ на НК – до привеждане на отчетните форми в съответствие със закона, за което ВСС е уведомен.

⁸ Вж. Протокол № 3/21.01.2009 г., изм. и доп. от ВСС с Протокол № 49/01.10.2015 г., изм. и доп. от СК на ВСС с Протоколи № 29/20.12.2016 г. и № 38/04.12.2018 г., доп. от СК на ВСС с Протокол № 41/10.12.2019 г.

За преодоляване на проблема председателят на СВС е отправил предложение за допълнение на приложение № 1 на отчетни форми – Отчет по наказателни дела I инстанция на Военен съд, утвърден от ВСС, с вх. № ВСС-13041/20.09.2022 г., но до настоящия момент формите не са допълнени.

В случай, че ми бъде гласувано доверие и бъда назначена за председател на СВС, ще продължа усилията си за инициране на промяна на отчетните форми, с оглед коректното отчитане на статистическите данни по основните показатели за движението и решаването на дела във военните съдилища.

4.2.2. Експедитивност и срочност на правораздавателния процес

В съда е наложена и утвърдена практика на бързина и срочност при решаването на делата на производство, която се дължи на професионализма и високата отговорност на магистратите, прецизното проучване на делата и отличната подготовка на съдебните заседания, както и на създадената много добра организация на работата и взаимодействие между отделните служители.

Устойчивостта на положителната практиката в съда делата да се решават срочно не е разколебана, въпреки че част от разглежданите дела са били със значителна правна и фактическа сложност, с голям брой свидетели и експерти, а някои от тях – и с повече от един подсъдим. Следва да се отчете, че значителна част от несвършените в рамките на отчетна година дела постъпват в съда през второто полугодие, поради което е невъзможно тяхното разглеждане и решаване в рамките на отчетен период. Правната им сложност, значителния им обем, брой свидетели и експерти по тях налагат извършване на съдебни действия в един по-продължителен период. С въвеждането на откритото разпоредително заседание по наказателните дела от общ характер, при което се изисква призоваване и явяване на страните, разглеждането на делото в тримесечен срок често е обективно невъзможно. Наред с това по повече от 40 % от свършените НОХД са събирани нови относими писмени и гласни доказателства. Това е налагало и отлагане разглеждането на делото и в някои изолирани случаи разглеждането му в един по-продължителен период от време.

През периода 2020 г. – 2022 г. следва да бъде отчетена продължилата до 01.04.2022 г. извънредна епидемична обстановка, с цел превенция на заболяването, причинено от вирусна инфекция (COVID-19) и намаляване риска от възникване на нови случаи на заболявания. До отмяна на извънредната епидемична обстановка на 01.04.2022 г., съгласно заповеди на председателя на СВС, с оглед организация на работата на съда в условията на извънредна епидемична обстановка, и в изпълнение на

Правила и мерки за работата на съдилищата в условията на пандемия, приети с решение на СК на ВСС по т. 1 от Протокол № 15/12.05.2020 г., от 14 май 2020 г. разглеждането на наказателни дела в открити съдебни заседания по реда на НПК са се провеждали при спазване на всички противоепидемични мерки, разписани от министъра на здравеопазването и правилата и мерките за работа в съдилищата. Надлежно е воден въведеният през 2020 г. електронен регистър, в който са отразявани отсрочените и/или отложени дела поради невъзможност да се проведат съобразно изискванията на всички мерки за безопасност във връзка със заболяването.

В СВС е утвърдена положителна практика за своевременност и срочност при изготвяне на съдебните актове, която следва да бъде продължена. Разпореденията се изготвят в срок, в зависимост от обема и сложността на делото. Наказателните дела от общ характер се насрочват от съдиите-докладчици в разпоредително заседание в двумесечен срок от постъпването им, а само в изключителни случаи, с разрешение на председателя на съда, в тримесечен срок. Наказателните дела от частен характер и административно-наказателните дела се насрочват в едномесечен срок. Съдебните заседания по делата се насрочват в едномесечен срок от разпоредителното заседание. При решаване на делата съдът своевременно произнася съдебния акт, като в случаите, когато той не е бил постановен с мотивите, същите се изготвят в законоустановения срок.

Посредством утвърдените положителни политики по задълбочено проучване на делата, стройната и своевременна организация и дейност по призоваване на страните и останалите участници в процеса, планиране на съдебно-следствените действия и изготвяне на предварителен график за съдебните заседания, делът на отложените и отсрочени дела в СВС е нисък – средно 7 % от делата на производство за периода 2019 г. – 2022 г. Не са установени случаи на неоснователни отлагания или отсрочвания на делата, забавяне на разглеждането и приключването им по причини, зависещи от съда, както и случаи на отлагане разглеждане на делото поради несвоевременно връчени обвинителни книжа. Във всички случаи на отлагане или отсрочване на делата поради стремеж на страните да забавят решаването на делото посредством неявяване или неоснователни искания, съдът е реагирал адекватно, в съответствие с правомощията си по НПК.

През периода 2019 г. – месец октомври 2023 г. в съда няма спрени производства по дела.

Наложените посредством положителните механизми за управлението на делата практики следва да бъдат запазени и надградени. Следва да бъде запазена политиката на мотивиране на съдиите да използват по-активно всички процесуални механизми за бързина на съдопроизводството. Дълбокото ми вътрешно убеждение е, че бързината на разглеждане на

делото не бива да бъде превръщана в самоцел и винаги, когато е необходимо да се установи пълно, всестранно и обективно изясняване на обстоятелствата по делото посредством допълване на доказателствената маса, разглеждането на делото в един по-продължителен период е обосновано.

Обикновено по-продължително време е необходимо по делата, за изясняване на които се изискват специални знания из областта на науката, изкуството или техниката, с които съдът не разполага, поради което следва да бъде назначена експертиза. До месец юни 2020 г. за съдебния район на СВС няма съставен списък на специалистите, утвърдени за вещи лица. По инициатива на председателя на СВС, в Държавен вестник, бр. 56 от 23.06.2020 г., министърът на правосъдието е обнародвал Списък на специалистите, утвърдени за вещи лица от комисията по чл. 401, ал. 1 от ЗСВ за съдебния район на Софийския военен съд за 2020 г.

За повишаване на експедитивността и ускоряването на правораздавателния процес следва да продължат утвърдените вътрешни контролни механизми, при съблюдаване принципите на независимост на съда и съдията при разглеждане и решаване на делото, за предприемане на конкретни управленски мерки, в случай на констатирано необосновано забавяне на съдебния процес, несвоевременно изготвяне на съдебните протоколи и съдебните актове. Ежемесечните проверки за изготвянето на съдебните актове в предвидените процесуални срокове; анализ на причините за забавяне по всяко конкретно дело; ежеседмични работни съвещания на магистратите за обсъждане и анализ на текущи проблеми, в т.ч. и свързани с ритмичността в насрочването и движението на делата, са удачни и наложени форми за ускоряването на правораздавателната дейност. Следва да продължи осъществяването на перманентен мониторинг върху причините за отвод и предприемане на адекватни управленски решения срещу неоснователни отводи на съдии. В съда е създаден Регистър на отводите и до настоящия момент не са установени случаи на немотивирани или необосновани отводи, което е атестат за професионална почтеност и коректност на съдиите от СВС.

Бързината, обективността и качеството на правораздавателния процес биха се подобрили и посредством прилагането на политики за повишаване личната мотивация на съдиите. Следва да се отчитат постигнатите от съдиите добри резултати чрез поощряването им и предлагането им за награди. Същевременно, при констатиране на сериозни нарушения и забавянния при разглеждане на делата, следва да се използват адекватни дисциплинарни мерки.

4.2.3. Ефективност на правораздавателния процес

Един от основните показатели за ефективността и качеството на съдебната дейност е броят на потвърдените, изменени и отменени съдебни актове от въззивната и касационната инстанции.

Средно за периода 2019 г. – 10.10.2023 г. са обжалвани 198 съдебни акта, от които от инстанционен контрол са се върнали общо 130 бр. От тях потвърдени са общо 90 съдебни акта, което съставлява 69.23 % от актовете с приключил инстанционен контрол. Изцяло отменени са 31 съдебни акта, или 23.85 % от съдебните актове с приключил инстанционен контрол. Изменени са общо 9 съдебни акта, или 6.97 % от съдебните актове с приключил инстанционен контрол.

От данните е видно, че делът на потвърдените съдебни актове традиционно е бил над 60 % от проверените по инстанционен ред, което свидетелства, че правораздавателната дейност на СВС е добра. Същевременно делът на изцяло отменените съдебни актове – средно 23 % от проверените по инстанционен ред съдебни актове - е значителен и надвишава средно с 14 % делът на изменените съдебни актове. Този показател, съотнесен към намалението в постъплението на делата, сочи на наличието на колебания в правораздавателната дейност на съда. В тази насока е налице резерв на съда, който следва да бъде използван, с оглед подобряване качеството на правораздавателния процес и свеждане до минимум на случаите на отмяна на първоинстанционните съдебни актове.

За постигането на ефективно и качествено правосъдие е необходимо непрекъснато да се работи за повишаване компетентността на магистратите, както за целта следва да се осигури възможност и да се използват всички възможни формални и неформални механизми. Една от ефективните форми за повишаване нивото на компетентност на съдиите от СВС е участието в организираните от Националния институт на правосъдието (НИП) обучения и квалификационни курсове, която през периода 2019 г. – 2023 г. е използвана активно и следва да бъде стимулирана.

Във връзка с непрекъснатото завишаване на стандартите за качествено правораздаване и динамично променящото се законодателство, като ефективни форми на повишаване на компетентността на магистратите в съда са се наложили стимулиране и мотивиране на самоподготовката; периодични работни съвещания за обсъждане и анализ на съдебната практика и изменението в нормативните актове; обсъждане на решенията на Европейския съд по правата на човека и решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания по наказателноправни и административнонаказателни въпроси; разработване на обучения вътре в рамките на съда по определени теми и пр., които следва да бъдат продължени. За повишаване компетентността на магистратите и

уеднаквяване на съдебната практика е удачно да се провеждат срещи с магистратите от Военно-апелативния съд, както и с магистратите от останалите военни съдилища. Вярвам, че една удачна форма за поддържане на високо ниво на компетентност и нейното надграждане и уеднаквяването на съдебната практика са съвместните срещи и семинари със съдилища извън системата на военното правораздаване. Това би дало положителни резултати както за съдебната дейност, така и за преодоляване на съществуващото все още у някои магистрати от общите съдилища неразбиране на същността на военните съдилища и тяхната дейност. Друга, не по-малко значителна форма за повишаване на компетентността на съдиите, е организирането на срещи с представители на Върховния касационен съд, на които да се поставят актуални проблеми по прилагането на закона или да се обобщава и унифицира съдебната практика по идентични казуси.

5. Административна дейност. Мерки за подобряване на административната дейност, организацията на съдебната администрация и административното обслужване

Прилаганите процедури и разработените политики, свързани както с управлението и общото администриране на дейността, така и тези, касаещи непосредствената съдебна дейност по образуване и разпределение на дела; движението им и правораздавателния процес са подчинени на принципите на законност, ефикасност, експедитивност, ефективност, откритост и прозрачност. Атестат за това са и резултатите от извършените проверки на съда както от Дирекция „Вътрешен одит“ във ВСС (2019 г.), Инспектората към ВСС (2022 г.) и от Военно-апелативния съд, по чл. 106, ал. 3, вр. ал. 1, т. 7 от ЗСВ (2019 г., 2020 г. и 2022 г.), така и от Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства (2019 г., 2020 г., 2021 г. и 2022 г.) и от Държавна агенция „Национална сигурност“ (2019 г.).

В резултат на следваните принципи на добро управление, високите професионални и нравствени качества на съдебните служители и създадения отличен микроклимат в съда административната дейност е на високо ниво, съпоставимо с европейските стандарти за ефективност, ефикасност, откритост, етично отношение, компетентност и отзивчивост.

Към настоящия момент съдът е комплектован в достатъчна степен с отговорни, компетентни и опитни съдебни служители, което позволява административната дейност и административното обслужване да е на много високо ниво.

В съответствие със законовата и подзаконова база, в съда са поставяни на обсъждане, разписани и утвърдени вътрешни правила за административните дейности, осигуряващи яснота на процедурите по администриране на всички съпътстващи правораздаването дейности,

синхронни с актуалните изисквания за работа с електронни дела и документи, така че предвидимите рискове да бъдат сведени до минимум, които се актуализират своевременно. Тези правила и процедури конкретизират правата и задълженията на съдебните служители във всяко звено от съдебната администрация по начин, осигуряващ яснота, информираност, предвидимост, контрол и отговорност на съответните длъжностни лица.

В съда е наложена положителна управленска практика за назначени комисии за проверка дейността на службите в съда за отстраняване на констатирани пропуски в администрацията – обща и специализирана, в чиито състав влизат както съдии, така и съдебни служители, която следва да бъде запазена. Периодично се извършват проверки и контрол на дейността в службите: „Регистратура”, „Съдебно деловодство”, Регистратура за „Класифицирана информация”, Регистратура за „Класифицирана информация - НАТО”, Регистратура за „Класифицирана информация - ЕС”, „Архив”, „Статистика и информация”, с цел да се установи водят ли се надлежно книгите и регистрите както на хартиен, така и на електронен носител, отразяват ли се редовно резултатите от съдебните заседания на хартиен и електронен носител, архивиране на делата, изпълнението на влезлите в сила съдебни актове и др. Всички книги и регистри са приведени съобразно изискванията на ПАС, като вписванията са своевременни, пълни и истинни. Отчетността е приведена съобразно нормативните изисквания.

Въведеният и утвърден подход дава добри резултати и по отношение организацията и разглеждането на делата, и по отношение на резултатите от съдебната дейност. Самите съдебни служители, освен че извършват своите служебни задължения, са съпричастни и участват в организационно-административната дейност на съда.

В съда е утвърдена и положителната практика за периодично вътрешно обучение на съдебните служители с оглед предотвратяване допускането на пропуски и неточности при вписванията във видовете книги и регистри, както и в ЕИСС; забавяне при реално изпълнение на съдебния акт и архивиране на делата.

Високо ниво на работа на съдебната администрация и на административното обслужване следва да бъде запазено, като се набележат мерки за надграждане на постигнатото и осигуряване на способност за приемане и адекватна реакция към динамичните промени и все по завишените стандарти на предоставяне на публичните услуги.

Обединяващото и водещо начало на политиките, които следва да бъдат набелязани и реализирани в изпълнение на тази цел, е свързано с компетентността и капацитета на съдебните служители. За целта, както е утвърдено, стриктно следва да се съблюдава конкурсното начало при подбор и назначаване на съдебни служители, както и прилагане на

разписаните правила за конкурентния подбор при преназначаване на служител от администрацията на свободна щатна длъжност от по-високо длъжностно ниво, с оглед мотивиране на служителите за самоусъвършенстване и повишаване на професионалната им квалификация.

За отличното ниво на административно обслужване е особено важно да продължи осигуряването и мотивирането на съдебните служители към повишаване нивото на компетентност и капацитет чрез различни форми на обучение, предоставяни от НИП; от други ведомства, свързани с приложението на специализирани правила за съответните дейности; дискусии; семинари и самоподготовка и пр. Изключително удачна форма за повишаване на компетентността на служителите, рефлектиращи върху качеството на дейност в различните направления, са разработваните и реализирани вътрешни обучения по теми, по които самите служители проявяват интерес или срещат затруднения в професионалната си дейност.

За осигуряване на необходимо и своевременно обучение като на съдиите, така и на съдебните служители, с оглед динамиката на законодателството и повишаване на изискванията към качествена и ефективна правораздавателна дейност и административно обслужване в органите на съдебна власт, следва да продължи осъществяването на непрекъснат мониторинг върху нуждите от обучение и изготвяне на обучителен план за всяка календарна година.

За поддържане на високо ниво на административната дейност и ефективност и ефикасност на административното обслужване следва да продължи вътрешният мониторинг върху дейността на съда за спазването на всички изисквания за работа с документите съобразно ПАС и другите нормативни актове; работа в ЕИСС; използване на унифицирана система за подреждане на делата в съдебните деловодства, така че да се подпомага взаимозаменяемостта и преразпределението на работните задачи между съдебните служители и движението на документите и документооборота.

Следва да продължи въведеното в края на 2018 г. и утвърдено към настоящия момент ежеседмичното наблюдение върху натовареността на служителите от общата и специализирана администрация, което води до оптимално разпределение на непосредствените задачи, затвърждаване на усещането за справедливост и осигурява качество и своевременност на извършваните дейности.

Усъвършенстване на системата за водене на съдебните протоколи, осигуряваща точност и навременност посредством водене на дословни записи на съдебните заседания; точност и вярност при отразяване на случилото се в съдебното заседание; изготвянето им в съответствие със закона и своевременното им предоставяне на разположение на страните по делата, подобрява както правораздавателния процес, така и административното обслужване в съда.

Утвърждаване и надграждане на добрите практики може да бъде постигнато само чрез въведения подход на открито поставяне на текущите проблеми и, посредством активна комуникация, включване в процеса на формулиране на конкретните политики по тяхното преодоляване на всички участващи в процесите лица – магистрати и служители. Провеждането на общи събрания между съдебните служители и магистратите за решаване на важни въпроси, касаещи дейността на съда и работни срещи за преодоляване на текущи проблеми и обсъждане на непосредствени задачи водят до повишаване ангажираността на колектива, създаване на взаимна отговорност и доверие и осигуряват ефективност на управлението.

Друг, не по-малко значителен, механизъм за поддържане на високо ниво на компетентност, ангажираност и отзивчивост на съдебната администрация е мотивационната политика. В тази насока следва да бъдат използвани всички методи за поощряване на съдебните служители при активно отношение към дейността на съда; успешно и безупречно професионално изпълнение на задачите и инициативност. Респективно – при формално и неангажирано изпълнение на задълженията, следва да бъдат използвани съответните механизми за отговорност.

Достиженията по отношение на правораздавателната и административна дейности в съда са резултат от компетентното и отговорно изпълнение на служебните задължения на магистрати и съдебни служители, за които допринася и изградения отличен микроклимат в съда. Високите професионални и нравствени качества както на магистратите, така и на съдебните служители; съобразяването с етичните стандарти; почтеност, откритост, равномерно разпределяне на ангажираността и взаимно уважение са основата на това, работните отношения между магистратите и съдебните служители да са много добри. Утвърдените политики и практики за укрепването и поддържането на коректни взаимоотношения следва да продължат, тъй като добрата работна среда в един колектив е изключително важен фактор за пълноценното разгръщане на професионалния капацитет на всеки един от екипа му.

За усъвършенстване управлението, с цел постигане на по-голяма ефективност и експедитивност в правораздавателния процес, подобряване на административната дейност и постигане на високо ниво на административно обслужване, от изключително значение е ефективното използване на информационните технологии. За целта е необходимо да се продължи надграждането на функциониращата в съда вътрешноспециализирана компютърна мрежа. Следва да се насърчава превръщането ѝ от място за обмен на файлове в подпомагащ механизъм на администрацията и магистратите, справочник, ориентир, е-библиотека и място за комуникации. Вътрешната компютърна мрежа следва да се утвърди като организационна структура, която гарантира безпрепятствен обмен на информация, която е само за вътрешно ползване, в необходимия

обем, във всички посоки вътре в институцията. Освен система на обмен, същата следва да служи и за подпомагане на управленските процеси чрез дискутиране на предлагани проекторешения; популяризиране на вече взети решения; предлагане на нови идеи за решения и за усъвършенстване на вече взети решения, както и за мониторинг и изучаване на мнението за институционалното управление и развитие.

Използването на информационните технологии за постигане на експедитивност и прозрачност на правораздавателния процес и подобряване на административното обслужване, насочено към отзивчивост към гражданите, следва да бъде стимулирано и използвано все по-широко. Възможността за електронно извършване на справки по делата; изпращане на съобщения и призовки, размяна на писма, получаване на незаверени преписи по електронен път следва да бъдат популяризирани. Тези механизми не само улесняват и ускоряват правораздаването и достъпа до съда, но и облекчават работата на съдебните служители и пестят финансов ресурс.

6. Дейности за повишаване на общественото доверие

Призвани да защитават правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата, пред органите на съдебната власт се поставят все по-високи стандарти за независимост, обективност, ефективност, откритост и прозрачност. Обществените очаквания са най-завишени към съда, в качеството му на орган на съдебната власт, натоварен с отговорността да правораздава, т. е. да отстоява върховенството на правото и да защитава в най-пълна степен обществения интерес, поради което изграждането и поддържането на доверието на обществото в съда следва да е сред приоритетите в дейността на административния ръководител.

Доверието на обществото в съда, в законосъобразното и справедливо правораздаване е многопластово състояние, изграждащо се в един взаимен двустранен процес, което се обуславя от различни фактори, някои от които са извън същността на съдебната институция.

През целия си професионален път като магистрат, в т. ч. и като административен ръководител за период от 5 години, съм отстоявала позицията, че за изграждането на общественото доверие в съдебната власт, е необходимо непрекъснато да бъдат полагани усилия от всеки от нас за изграждане и утвърждаване на доверието във всеки един правораздавателен процес. Изправяйки се пред съда, страните и участниците в процеса, следва да го правят с доверие. У тях следва да бъде изградена убеденост, че ще получат справедливост и, дори да не са лично удовлетворени от отсъденото, у тях да седи убеждението, че така е отсъдено съобразно закона и доказателствата, при спазване на правилата и

процедурите, и резултатът е синхронен на обективното, всестранно и пълно изясняване на казуса, съотнесено към закона и постановено от един независим и безпристрастен съд. Нивото на доверие, постигнато в рамките на един правораздавателен процес, рефлектира върху публичния образ на съда и върху нивото на доверие на обществото, като цяло.

В този аспект, намирам за изключително важно да се брани независимостта на съда, и при всеки случай на заплаха или посегателство да се реагира адекватно – своевременно, категорично и недвусмислено. Убеждението ми е, че една от основните функции на административния ръководител, като представляващ съответния орган на съдебна власт, е да отстоява независимостта на този орган и на всеки един от магистратите в него. Респективно - задължение на всеки административен ръководител е да предприеме съответните действия, съгласно правомощията си, спрямо всеки един съдия, за когото възникнат обосновани съмнения в неговата независимост и безпристрастност при решаване на делото.

С оглед изграждането и утвърждаването на положителен публичен образ на съда са установени положителни практики, насочени към осигуряване на максимална прозрачност, достъпност и обективност в съдебните процедури и деловодни дейности, повишаване на общественото доверие и подобряване на разбирането за спецификата в дейността на СВС, които следва да бъдат запазени и надградени.

Високата обществена оценка на правораздавателния процес, административна дейност и административно обслужване са отчетени и при проучване, проведено сред потребителите на СВС, в изпълнение на решение на СК на ВСС по Протокол № 8/07.03.2023 г., от 15.03.2023 г. до 15.05.2023 г., в рамките на проект „Независимост, отчетност и качество на провосъдието“ за 2022 – 2023 г. на Европейската мрежа на съдебните съвети.

Ангажирането на СВС и прякото му участие в повишаване правната грамотност на младите хора, запознаването им с дейността и спецификите на военното правораздаване, като една от основните мерки, заложи в медийната стратегия на съда, се осъществява успешно вече дванадесета поредна година чрез инициативата „Ден на отворените врати“. През 2023 година тя бе насочена и към целеви групи, съответстващи на специализираната подсъдност на СВС - офицери, студенти и курсанти от висшите военни училища, обучаващи се в областта на отбраната, националната и регионална сигурност; сигурността на информацията, за нуждите на въоръжените сили, министерство на отбраната и структурите, подчинени на министъра на отбраната, с цел повишаване на правната им информираност, запознаване със статута и функциите на военните съдилища в институционалната система на съдебни органи в Република България, с оглед осигуряване на максимална прозрачност, достъпност и обективност в съдебните процедури и деловодни дейности, повишаване на

общественото доверие и подобряване на разбирането за спецификата в дейността на военните съдилища и в частност на СВС. Инициативата се проведе при изключителен интерес от офицери и курсанти от Националния военен университет „Васил Левски“ – гр. Велико Търново и Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“, както и студенти от Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Съдът поддържа актуален интернет сайт, чрез който е осигурен достъп до информация по съдебните дела и съдебните актове на съда, публикувани при спазване на Закона за защита на класифицирана информация и Закона за защита на личните данни. На официалната интернет страница на съда се публикуват и годишните доклади за дейността; утвърдени правила и процедури за различните направления на дейност; заповеди на председателя, с които се регламентират правомощия на длъжностни лица при осъществяване на дейностите във връзка с администриране на постъпващите в съда дела и документи на електронен и/или хартиен носител; новини, прессъобщения по дела от особен обществен интерес, обявления, декларации, доклади и съобщения и пр.

С оглед специфичната функция на СВС и като орган от силите от системата на националната сигурност на Република България би било удачно да се разшири сътрудничеството с Министерството на отбраната, Българската армия, структурите на подчинение на министъра на отбраната, Националната служба за охрана и Държавна агенция „Разузнаване“ с цел запознаването с дейността на военния съд и повишаване на доверието им във военното правораздаване.

За формиране на обективна и пълна представа за дейността на СВС, в синхрон с водещите принципи на отчетност, откритост и прозрачност, и с оглед повишаване на общественото доверие в съда, следва да бъдат реализирани политики, насочени към взаимодействие с представители на средствата за масова информация. Работата с медиите, както и досега, следва да бъде подчинена на принципите на взаимно уважение и почтеност, като се поднася истинна и изчерпателна информация за дейността на съда, като се спазват законовите ограничения при излагане на информация за съдебните дела.

7. Дейности, насочени към стабилно финансово управление

В резултат на доброто финансово управление, при спазване на принципите на законосъобразност, целесъобразност и икономичност при извършване на разходи, съдът осъществява основната си дейност нормално.

Утвърдените положителни практики и добри управленски механизми, насочени към осигуряване на стабилно финансово състояние,

следва да бъдат запазени и надградени. Стабилното финансово управление на съда се реализира при спазване принципите за законосъобразност и прозрачност при разходване на финансовите средства по бюджета на съда, с оглед гарантиране на устойчивост и предвидимост. Наложените положителни политики на своевременно запознаване с измененията в нормативната уредба и изготвяне на предложения, с оглед актуализиране на разписаните вътрешни правила и процедури, включително на: счетоводната политика; вътрешните правила за документооборот на счетоводната документация, за осигуряване на пълно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции; правилата за преглед на процедури, дейности и операции; идентифициране на съществените рискове за дейността на съда, оценка на тяхното влияние, определяне на контролните дейности и превантивните мерки за всеки от значимите рискове, следва да бъдат продължени.

В изпълнение на мерките, набелязани в предходната концепция за работата ми като административен ръководител, в съда са приети Вътрешни правила за изграждане и функциониране на Система за финансово управление и контрол (СФУК)⁹, както и правила и процедури, касаещи дейностите в съда. На основание Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, със заповед е определена постоянно действаща комисия, която извършва преглед на съществуващите вътрешни правила, свързани с въведената СФУК в съда, и при необходимост, свързана с промяна на законодателството или регистриране на възможен риск, прави предложения за актуализация или отмяна на действащи, или изготвянето на нови правила и процедури. Функционира и постоянно действаща комисия за осъществяване на текущ контрол за срочното и качествено изпълнение на всички сключени договори от СВС, както и комисия, която осъществява мониторинг върху изпълнението по присъдени вземания в полза на бюджета на съдебната власт, по сметка на СВС. Въз основа на тези и други политики, насочени към гарантиране изпълнението на принципите на законосъобразност, целесъобразност и икономичност при извършване на разходи, е постигнато перманентно усъвършенстване на изградената система за финансово управление и контрол, и наблюдение на рисковете, които биха застрашили изпълнението на стратегическите цели на съда.

8. Взаимодействие с други заинтересовани от дейността органи

Поддържането и развитието на капацитета на СВС, като част от системата органи на съдебна власт; надграждане на постигнатото; преодоляване на проблемите и коригиране на слабостите са невъзможни

⁹ Утвърдени със Заповед № 218/16.10.2019 г. на административни ръководител-председател на СВС; изм. и доп. със Заповед № 175/22.07.2021 г.; изм. и доп. със Заповед № 107/29.04.2022 г.; изм. и доп. със Заповед № 238/09.11.2022 г.:

без открито, честно и професионално взаимодействие с всички органи и институции, заинтересовани от дейността на съда. Постигане на заложените цели не би било възможно без откритата и ефективна комуникация с Висшия съдебен съвет, при която, въз основа на системен и принципен диалог, да се постигне единомислие по конкретните политики.

За постигане на заложените цели следва да се поддържат, както и през предходните пет години, ефективни и почтени професионални отношения с всички лица, институции и организации, с които съдът си взаимодейства - Военно-апелативния съд и останалите военни съдилища в страната, Върховния касационен съд, други съдилища, прокуратура, адвокатура, Националният институт по правосъдие, Националното бюро за правна помощ, държавни и общински органи, неправителствени организации и др.

В заключение, бих искала да кажа, че основната причина, поради която ангажирам вниманието Ви, приемайки номинацията на Общото събрание на съдиите от СВС за втори пореден мандат, е дълбоката ми убеденост в обществената значимост и перспективите за развитие на Софийския военен съд като независим орган на съдебната власт, осъществяващ дейността си на основата на Конституцията на Република България и Закона за съдебната власт, и отговарящ изцяло на изискванията на чл. 6, ал. 1 от КЗПЧОС.

Изложените в настоящата концепция насоки и конкретни политики са насочени към утвърждаването на Софийския военен съд като един независим и авторитетен орган на съдебната власт, гарантиращ върховенството на закона и поддържащ високите стандарти за правораздаване и добро управление – цел, която вярвам, че би могла да бъде постигната с усилията на всеки един от магистратите и съдебните служители в съда, но е отговорност на административния ръководител.

С уважение,

Полк. Мадлен Димитрова
Административен ръководител-председател
на Софийския военен съд